Број 176. У Новом Саду у суботу 4. августа 1901. Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију. Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на цела године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Где су новци?

Ми видимо, да за последњих десет година на просвети не напредујемо или бар да је овладао неки застој. Како која година све се слабије крећемо, па може се рећи, да се сада већ годишње не подигне ни једна основна школа, да о забавиштима и не говоримо. Али, то би било већ зло, да сада прођу године и године а наше основне школе не добију никакву занову, него стојимо тамо, где смо били пре десет и двадесет година. Потребе једног народа не стоје нигди на једноме месту, него теку попут какве реке, па је онда сасвим природно, да их треба и занављати. Међу тим у томе правцу, као што видесмо, не ради се баш ништа, јер се основне школе не подижу.

Но то би био застој, а и застој је назадак, па би то, свакако, било зло, те би морало покренути свакога на размишљање. Међу тим ту има нечега горег јер и наше постојеће школе опадају у свакоме погледу, па има којима прети и сама пропаст. Ако пођемо по нашим општинама, то ћемо видети, да је врло ретка школа, која потпуно одговара напредним захтевима у свакоме погледу. Ако има једно нема друго, ако има друго нема треће и то тако иде редом, па шта више, има наших школа, којима прети опасност ако им се брзо не притекне у помоћ. О томе је у јавности подизан глас толико пута, али је тај глас вазда остајао глас вапијућег у пустињи. Поред тога наше крајеве поплављују туђинска забавишта, која су се изметула у школе за одрођавање наше деце, у којима су деца на мукама, а ми једва да имамо неколико забавишта, која су пошла за оним туђинским забавиштима, те, и ако у малој мери, али ипак чине оно што и туђинска забавишта.

Но не само да се опажа назадак у основи нашега просветнога живота и развитка, него се то опажа и на више са нашим средњим школама. Наше гимназије кубуре и не могу да прикупе ни оно што је најнужније, а нашим вишим девојачким школама прети опасност да ће их сасвим нестати, њима прети бура с оне стране с које би требало да их сунце грије. Но о томе је било у јавности подоста говора, па ми то бележимо као факт, а изнећемо ово: Наше две учитељске школе ни данас немају јавности, а трећа (сомборска) има јавности, али је у опадању и то у најосетљивијем правцу. У ту школу се већ не уписују питомци са прописаном квалификацијом, него се уписују или сасвим не квалификовани, који нису ништа учили или се уписују пропали ђаци на гимназијама, реалним школама, грађанским школама и т. д. По себи се разуме да питомци са оваком спремом не могу успевати као што треба и не могу после бити ни у раду оно што треба. Не треба се онда лудити што нам је најмлађе учитељско коло уједно и најслабије, место да је обратно.

Па зашто је то тако? За то, што они који код нас на жалост ведре и облаче непрестано кукају како нема новаца. Ми смо видели како би изгледали, да су остварени закључци темишварскога сабора. па се само мора зажалити што то тада није учињено. Али, ми смо и поред тога могли врло лепо подмиривати све своје потребе: потпомагати основне школе, подизати забавишта, потпомагати гимназије, учитељске школе и све остало што са овим нашим просветним заводима у свези стоји само да је код нас у врхунцу било добре воље за све. Ми смо имали сигуран новац у рукама само је требало очувати па и употребити на добре цели, али тога више нема. Па где је тај новац?

Ми смо видели, да су искази газде наше каје приликом земаљске изложбе исказали, да имају годишње милијун круна чисте користи. Да се то добро није продало на познати начин, то би већ од неколико година тај новац ми примали, па куд би с тим новцем отишли? Ако се не би хтело трошити све, то би тај капитал носио само камате 70.000 круна, која би се свота могла употребити на просветне цели. Истина, нама ће се приметити, да би тај новац припадао манастиру, али је истина и то, да је манастирско добро и народно добро и да је народ најмање крив што то питање није решено ни за пуних тридесет година, онако, како то закон прописује. Дакле, тај је новац био ту, па су га одгурнули потомци оних, који су од паучине спремили покров закључцима темишварског сабора.

Али пођимо даље, па прибележимо и ово: у Карловцима се зидала палата патријарху и накнадно је увидано преко предрачуна још 140.000 круна, а по нацрту је дато 100.000, у Будиму је зидана палата и преко рачуна је издано 100.000 круна, дакле, то је капитал око 240.000 круна, који је тако рећи бачен и који би носио 23.000 круна камате годишње. Управо је толико (24.000 круна) требало годишње, па да се одрже све наше основне школе које су у опасности. Овако је тај новац издат из народних фондова без рачуна и рачун не може да се положи, те за то и не сме да буде сабора. За то се чине у нашој автономији толики нереди и смицалице. Кад се пак то све срачуна и још гледа, онда се види где су новци.

Св.

Стање у Босни и Херцеговини.

Сарајево у јулу 1901.

Од оног дана, када нас је европска дипломација на берлинском конгресу предала аустро угарској монархији, у окупацију, од то доба постала је Босна поносна и кршна Херцеговина за стране елементе прави Елдорадо. За ово двадесет и неколико година, поплавише нашу домовину странци из бијела свијета. Политичке власти ишле су и још иду увијек за тијем, да домаће запоставе и умртве, а странце подигну и оживе. Стравцима су пружене све могуће и немогуће концесије, и остале олакшице, те тако домаћи синови ове земље не могу никаквој радњи нити подувећу са странцима конкурисати.

Босанска влада у заједници са римпапском пропагандом уложила је све силе на ширењу католицизма а све на штету Срба православних и мусломана. Да је ово све као сунце на небу истинито, то се може увјерити свако, ко пропутује ове покрајине. Прије двадесет година бијаше у главном граду Босне највише до осам стотина католика, данас већ изнаша број истијех, нерачунајући војску и жандармерију на десет хиљада, дочим се број Срба православних грађана умањио.

Прије окупације имали су католици у Сарајеву, само једну дрвену капелу, док данас посједују велељепну катедру, са неколико зидани цркава. Прије окупације шиљаху католици своје синове у српску школу у Сарајеву, а данас располажу са најмодернијим заводима свију католичких редова, које је пропаганда у Сарајеву уз

ПОДЛИСТАК.

ИРОНИЈА ЖИВОТА.

Петар Николајевић завалио се у наслоњачу и, пушећи цигарету, замишљено гледао у даљину. А ја прелиставао неку француску илустрацију и по каткад потајно погледао на свога пријатеља, који беше блед. Беше очевидно, да се с њим догодило нешто у последње време, о чему ја још нисам знао ништа. Осећао сам, да ће да говори о томе, те сам трпељиво чекао. И ја се не преварих.

— Што дуже живиш, тим ти је загонетнији и непојмљивији живот — рече он тихо. Са мном се догодило у последње време нешто, што је, може бити, врло појмљива и логична последица целог мог живота. Али баш због тога је сам живот са свим непојмљив и нелогичан. Неке муке су у њему тако велике, да ти се чине, е су оне са свим излишне и да се некако нехотице питаш: Нашто су оне?..

— А шта то беше? — упитах ја.

— А ви чујте и гледајте, да схватите сав унутрашњи смисао тога... одговори он.

— Знате, да сам за последње две године имао врло много посла, да га мој тајник није могао да смаже. И ја се случајно обратим на Алексејева с молбом, да ми он препоручи квог преписника или преписницу. И он ми одговори, да ће ми за који дан послати адресу. И наскоро добијем ја ту адресу. Преко писма уговорих услове с том женскињом и она поче преписивати моје редове. Беше то лане у јесен. Као радница и помоћница, беше она просто незамењива... Нисам имао прилике, да је и једанпут видим, јер цело сам време ишао по свету, а своје рукописе и коректуру слао сам јој поштом.

Након три месеца, добијем од ње писмо, у којем она после многих извињења »допушта себи«, да рече по неку о моме раду, који је тада преписивала. Она указиваше на моје погрешно схваћање женске душе, које сам показао при опису своје јунакиње у том делу. Ја јој одговорих у доста дугом писму и то беше почетак наше преписке. Иначе не волим ни мало писати писма, јер кратка писма немају смисла, а дуга свагда остављају досаду у души, јер се говори, говори, па се опет не каже, што је главно Али у овом случају ја се измених и наша преписка беше све живља. Није било ничег, о чему нисмо преговарали. И све ме у њеним писмима привлачило, и умност, и израз мисли, а особито она женска душевност, пуна неког особитог светлила и топлине...

Знате, да сам се још пре петнаест година разишао са својом женом. А знате ваљда и то, зашто сам се разишао... Оженио сам се био из љубави, кад ми беше једва 25 година. А у то време тек што сам ступио био на књижевно поље. Радио сам тада као надничар, јер средстава нисам имао ни мало, а ваљало је живети. Но наскоро рад мој би крунисан успехом и ја оданух. Више сам пазио на своје радове и то ми је подигло углед код читаоца. Све су ме већма уважавали, а особито кад је приказано моје дело. »Два логора«. Био сам још тако рећи зелен, и овај брзи успех са свим ми завртио мозак, те нисам знао ни шта радим. И у том бунилу сродим се с неком уметницом... Моја жена, дознавши о тој свези, остави ме и оде без објашњења... Ја брзо прекинух са својом милосницом. Увидех, да нисам добро учинио. Молио сам жену своју за опроштење, али она оста непоколебива и оде далеко у другу варош А ја поплављен послом и интензивним животом, нисам ни покушавао да се измирим са женом, а то тим мање, што нисам имао ни наде, јер она беше чиста, те и поносита, као нико... А знате, да нисам светац. Било је и других свеза. Али никад да наиђем на женску, која би ми могла бити блиски и мили друг и све те везе оставише за собом само горку досаду у души ми. А у мене увек беше потреба, да општим са женском душом... Према томе лако ћете појмити, кад вам кажем,

тајну припомоћ земаљске владе заснована.

Католички надбискуп др. Јосиф Штадлер, насилним путем отима и преводи у католичку вјеру Србе православне и мусломане па и Јевреје. Земаљске власти показују се немоћне — или баш неће — да томе насилном покатоличавању на пут стану. То је принудило послије Србе православне и нашу браћу мусломане, да се са меморандумом, на највишем мјесту потуже и своје јаде, које од католичке пропаганде трпе пред подножје прејасног престола Његовог Величанства подаструу, и на том мјесту затраже заштите за своју угрожену вјеру. Просвјетно одјељење земаљске владе под равнањем свога шефа дворског савјетника Трешчеца ритера папинског реда, шири и из земаљских срестава подпомаже са свим неприродну биљку, хрватштину, у Босни.

На све просвјетне заводе у Босни и Херцеговини постављени су за учитеље стеклиши из Хрватске, који не презају ни од какових срестава, на ширењу велико хрватске идеје. Из земаљских прихода дијеле се масне стипендије најприје синовима и шћерима дворских савјетника, савјетника и тајника земаљске владе, савјетника и тајника судбених и осталих виших чиновника. Ако која мрака још из те ставке остане, то се као мрвице подијели синовима овијех покрајина, тако, да од те штипендије не могу ни живит ни умријет. Кад који или која од штипендиста доврши науке, онда слиједе именовања и то овако:

На заводима по Сарајеву, постављају се наравно најприје шћери дворских савјетника и тајника, онда владиних савјетника и тајника а на првом месту баш шћерке оних, који та мјеста по милости божијој и подјељују, затим долазе шћери осталих чиновника и уредника полузваничних листова. Оне шћери високих чиновника, које немогу добити мјеста у Сарајеву, шаљу се на више дјевојачке школе у Мостар и Бањалуку.

Домаће шћери, и то оне које су свршиле учитељску школу код „сестара божије љубави,“ могу добити мјеста по унутрашњости, и то по најзабитијем мјестима, јер за боља мјеста треба и Хрватска своје шћери да лиферује.

Каква је и у каквом је духу настава у тијем заводима о томе не треба ни питати. Широм Босне и Херцеговине, са припомоћи земаљске владе оснивају се хрватска пјевачка друштва а у тијем друштвима предњаче високи чиновници земаљске владе. Српска пјевачка друштва, која су састављена из домаћих грађана, прогоне се, те им се скоро увек забрањује, да икакве забаве смију приредити, нити код које свечаности корпоративно судјеловати. У Сарајеву „Слови“, у Мостару „Гуслама“ итд.

У велико-хрватским демонстративним свечаностима, у којима се провоцирају и вријеђају осјећаји Срба православних и мусломана, а специјално код посвећења барјака. Требевића, учествују високи чиновници земаљске владе и то дворски савјетници владици тајници и савјетници, као и подначелник града Сарајева. Они пак Срби чиновници, који се упишу за чланове српског пјевачког друштва, сматрају се нелојалним. Земаљска влада врбује и позива по цијелој Европи разна друштва, да посјете Босну. Оваквијем друштвима стављају се бесплатно сви подвози, све угодности и Reise Marschali на расположење. Из земаљских доходака троши се хиљадама форината на то, да се ти путници што боље угосте, како би послије у ружичастам бојама своје утиске по Босни и Херцеговини у јавности објелоданили. Оваки путници стоје под контролом додијељених им чиновника, те само смију виђети оно, што је влада у програм уврстила. Путници не смију нигдје доћи у додир са народом, да и од њега право стање које у земљи влада дознаду. Ако би који од путника зажелио да завири у коју сеоску кућу, да види како народ живи, тај већ као сумњива особа изгледа и онда гледају, да га што раније преко границе упуте. Раскошно гостопримство босанске земаљске владе, постало је баснословно. Готово ни једно друштво, које је по Босни путовало, не може се потужити, да се није у шампањцу купало.

Земаљска влада била је за сваку народност, за свако друштво са стране раскошна угоститељица само за Србе, не.

Автономни збор у Вел. Бечкереку.

Није могло бити. Са много страна жале се гг. свештеници, што је збор удешен баш на Преображење, када они имају дужности и не могу никако да дођу на збор. То је доиста незгодно, међутим збор се у ово радно доба није могао удесити за други дан, осим недеље или празника.

*

Засебна лађа из Н. Сада, која ће возити до Т. Бечеја, на вел. бечкеречки збор, кренуће се у недељу у вече у 9 сати Сви они, који су се уписали, треба да буду тачно у то време на агенцији дунавског паробродскег друштва. — Многи се туже, што нису и они „позвани“. Из рично напомињемо, да путовати може сваки, који хоће да учини своју српску дужност, а да не чека ни од ког нарочити позив. Треба се пријавити Сави Стојковићу кисачка улица 21. — Лађа ће стати око поноћи само у Тител, где ће повести оне новосађане, који ће тога дана бити у Тителу на вашару а и друге, који су се пријавили, да из Титела полазе. Пут из Титела до Т. Бечеја и натраг у Тител стаје 2 круне. Лађа која ће возити зове се „Дренкова“ и на њој може удобно путовати неколико стотина особа.

Спор на црногорско-турској граници.

„Глас Црногорца“ има ово саопштење:

„Мир и ред у Плаву и Гусињу, који је био нарушен усљед последњих крвавих догађаја у томе крају, почео се по мало повраћати. Рајковићи, који су се после посибије у Брезовици разишли по горама и пребегли у нашу границу, нису хтели у почетку, да се на позив гусињског кајмакама врате на своја огњишта у Брезовицу, бојећи се освете. Кад је кајмакам видео, да Брезовчани не верују његовој речи, позва писмено нашег командира Трифуна Лабана, да он и Брезовчани дођу на Пепиће на састанак са главарима плаво-гусињским, где би се заједничким договором сагласили, како и под којим условима да се Брезовчани врате својим кућама. На том састанку, који је био 12. о. м., плаво-гусињски главари обећаше Брезовчанима у име кајмакамово, да им се неће ништа догодити, а за већу њихову сигурност, казаше им, да поруче или пишу кајмакаму, да им пошље кога им је најмилије из Плава или Гусиња, да их прими на граници. Кад су се наши главари уверили, да је према обећању плаво-гусињских првака, живот и опстанак пребеглих Брезовичана обезбеђен, сагласили су се, да се ови слободно могу вратити својим кућама.

Пошто се је ово важно питање овако лепо на миран начин решило, остаје још да се исто тако сретно реши и са овим у вези стојеће питање о косидби ливада у Мокрој.

Кад је већ све било спремљено, да наши пођу на косидбу тих ливада, — надајући се, да им је према строгој наредби Високе Порте обезбеђено уживање ливада и пасишта у Мокрој —, кајмакам берански пошаље нашим властима свог одасланика с препоруком, да косидба још не отпочне, јер се око границе издигао на планине велики број Арнаута, који ће уркос царском низаму, бранити нашима да косе. Кајмакам је још поручио, да је снага низама мала према јачини Арнаута, па бојећи се, да се усљед тога мир на граници не наруши, изјавио је жељу нашим пограничним властима, да ове године ливаде у Мокрој наши никако ни не косе, но да се сено са тих ливада процени, па вредност да им се у новцу исплати. Наше власти нису могле пристати на овакав предлог, на што је књажевска влада преко свога посланика у Цариграду поново обратила пажњу Високе Порте на озбиљност пограничног положаја, а ова је и опет најстрожије наредбе издала, да се косидба у Мокрој нашима осигура, само да се причека, док се све мере сигурности предузму.

Овим чином се и опет доказало, како мирољубива политика и једне и друге

да је моја преписка с Катарином Ивановном — тако се звала моја помоћница — разбудила у мени неко магловиту наду, која после биваше све одређенија. Моја писма постадоше све одушевљенија и топлија, а то исто се јасно огледало и у њеним писмима. Нисам никад видео Катарину Ивановну, па нисам знао ни је ли млада, стара, лепа или ружна, али ми писма њена казиваху, да је добра. И нехотице видех у њој остварење свог идеала, што сам га имао још у младости... Ја нисам више млад. Познајем живот и људе и сувише добро. Трудио сам се, да се уздржим и одам раду. Стидео сам се тих својих сањарија — али никако не могох да не сањам. Хтео сам постепено да прекинем преписку, али ни то не могох — јер ми је она пружала и сувише угодних тренутака...

Да бих учинио краја свему, наумим да одем у Москву и да се видим с Катарином Ивановном, у нади, да ћу у њој видети или какву ругобу, или старицу. Ово последње ми се чинило тим вероватније, што сам из писама видео, да је то женска, која познаје живот и која је патила. Ја јој писах, да желим, да се састанем с њоме, а она ми у шали, али одлучно отказа то. Наша преписка нам је пружила више угодних тренутака, говорила она, а ближе познанство би нас можда разочарало. И у име нашег пријатељства, она ме молила да одустанем од своје жеље, и ја се морадох покорити...

Покорио сам се, али се у мени све већма распаљивао пламен неког новог осећања. Ја стар човек, па се за осам месеци наше преписке са свим препородио. Нисам осећао више терета од својих педесет година и љубио сам ту жену свим жаром, свом страшћу младачком. Нисам ни мислио, да се и у тим годинама може љубити, да се у мени скрива тако благо, које је пуно и чврсте вере... А како сам се преварио!

— Рекох јој, да је љубим, да никад никога нисам тако љубио целог свог живота... — продужи он. Са женом се нисам формално развео, нисам био слободан, и ја јој то рекох и предложих јој, да ми буде друг... И с нестрпљењем сам чекао одговор на то писмо и добих га. И плакао сам, кад сам га читао, толико љубави, нежности и самопрегора беше у њему... И био сам срећан, неизмерно срећан... И ја на мах одох у Москву. И са станице похитах одма у гостионицу... И запитах, је ли код куће Катарина Ивановна Добрињина... И прође часак-два... И зачу се женски бат... У глави ми се врти а од узбуђења престало куцати срце. Врата се отворише... и... и... преда мном стоји моја жена!...

— Зар ви... зар ти... Катарино Ивановна?.. викнух ја.

— Ја... тихо рече она смешећи се.

И ја се не могох уздржати, ја се — заплаках...

Наступило беше дуго ћутање... Најзад приђох Петру Николајевићу и узех га за руку.

— Па то је све добро! — рекох ја.

— Дабогме да је добро — рече он — али замислите, колико је трагизма у том, колико непотребне ироније!.. Имати благо, па га изгубити, потуцати се по свету, па опет наћи, своје благо, кад је крај животу већ тако близу... Ја сам био крив — да; све је то врло појмљиво и логично — да; али нашто је било све то?.. Коме беше потребно, да живот буде тако тужан и пун бола?..

— Она ће сутра да дође овамо — рече он. И ми ћемо...

— Ми ћемо да будемо срећни Петре Николајевићу — зачу се женски глас.

И Петар Николајевић скочи и они се нађоше у слатком загрљају...

— Не срдиш се, што сам дошла дан пре?.. питала је она мало после. А он се само смешио сав блажен. И они се држали за руке и гледали једно другом у очи, те се смешили неким необичним осмехом...

И ја их оставих саме...

С руског **З. В.**

владе, не да никако, да се на граници изроде немири већег замашаја, који би могли имати озбиљних посљедица“.

Политички преглед.

Сазив аустријског државног већа. Градачки лист „Тагеспост“ јавља, да ће аустријско државно веће бити сазвано у почетку октобра. И у том случају ће одгодити изборе за чески покрајински сабор.

Судска расправа о Сарафову и другова му. Три дана је трајала судска расправа против Сарафова и другова му и суд их је једногласно ослободио. Као што је познато румунски суд је осудио убице Фитовскога и Михаљана, испоставио, да је то дело мађедонског бугарског комитеа, и као кривца осудио и Сарафова, који није био присутан. Румунски суд је затим сва акта послао бугарском суду, да и овај поведе истрагу и осуди кривце. Руска се влада умешала и тражила је да се поведе истрага. Уједно је изјавила да неће да трпи никакве побуњеничке метеже и дружине. Када је после пада Иванчеве владе дошла влада Каравелова покренула је ту ствар, уапсила је Сарафова и његове другове и ставила их под оптужбу. Сарафов ће без сумње сад поново бити изабран за председника бугарско-мађедонског комитеа. Са радозналошћу се очекује, шта ће рећи Румунија на ову пресуду софијског суда.

Како је у Турској. У прилог ономе, што смо раније писали о рђавом финансијском стању у Турској, услед чега је било чак и неколико случајева побуне међу турским официрима и војницима због неиздате им плате, да наведемо још и овај факт, да је тих војничких и официрских изгреда било и по неким гарнизонима у солунском вилајету. Тако су баш ти изгреди били узрок, те је вилајетски тефдердар, Кемал-беј, ту скоро био позван у Цариград, да реферише о финансијском стању солунског вилајета. Кемал-беј је у Цариграду издејствовао одобрење, да се вилајет може задужити са 80.000 турских лира, давши у залогу приход од пореза на овце за идућу годину. Ван тога одобрења, он је тамо примио и једну суму, потребну да измири дужну плату официрима бар за један месец и да пружи што год ликерантима, који отказују набавке намирница за војску.

Кад је пре неколико дана отишао у касарну, вршилац дужности команданта корпуса Хајири-паша опколе га војници, који су свој рок одслужили, па су на претећи начин тражили, да им се изда дугујућа плата и отпуст, да могу ићи кући. Хајири-паша доставио је тај случај телеграфски у Цариград, где је послао извештај и о незадовољству, које с дана на дан расте, нарочито међу нижим официрима због новчане оскудице, коју им је нанело неиздавање плате. Услед свега тога збачен је тефдердар, Кемал беј; али су и поред свега тога, и војници и официри — остали без плате.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. августа о. г. отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима је крајем јула истекла претплата, да изволе исту за времена, за месец август обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Администрација „Заставе“.

Учитељски концерат у Новом Саду. Српски Учитељски Конвикт у Н. Саду уз суделовање певачкога збора Срба учитеља из митрополије карловачке приређује концерат са игранком у Новоме Саду у суботу 11 (24.) августа 1901. Концерат ће бити у новоподигнутој отвореној дворници у башти варошке рестаурације К. Заплетала на пароградској станици. Распоред ћемо донети у идућем броју.

После жетве. Пишу нам из Баната: Много се полагало на овогодишњу жетву особито с пролећа, јер су усеви изгледали врло добро, како нису изгледали нигда за последњих педесет година. Па ипак се свршило лошије него што беше лане, а лане је опет било лошије него аномлане и тако иде све унатраг, а где ће се зауставити? Сад, како је већином прешла и вршидба може се тачно означити, да је ова година донела 6—8 метара шенице по јутру, а кад се узме да метар жита данас кошта 7 ф., то је јутро донело по 42—46 ф., па кад се одбије трошак за рад и порез, то нашем ратару не остаје скоро ништа. Овогодишње жито ни по квалитету није на своме месту, јер су рана жита остала ситна, те им и с тога цена опада, а поред тога, има у њему шуљка. Раније жито је крупније, али је шарено и има у њему кукоља и осталог ђубрета. Дакле, сва је нада у кукурузу, а како ће та берба испасти?

Б.

Неће мађарски већ немачки. Из Шопрона јављају, да је општинско веће у Немачком Крстуру (близу Шопрона) на предлог једног свог члана одлучило, да се записници у седницама већа воде од сад на немачком језику, а не на мађарском, као до сад. Сремски лечник је говорио против предлога, али већина га је ипак примила. Такву одлуку донело је и веће у Перјамошу (Торонталска жупанија) и министар унутрашњих послова је потврдио ту одлуку. — Дакле и Немци се по мало буде из свог дугогодишњег политичког сна. И време је!

Данак у крви и новцу. Париски лист „Lauterne“ доноси, шта су стали за прошлих 50 година поједини ратови. Кримски рат стао је 1854. год. 150,000 људи и 50 милијарди форината; у Данском рату пало је 3000 људи и потрошило се 87 милијарди фор.; Аустријско-пруски рат је стао 1866. г. 45,000 људских живота и 800 милијуна фор.; у Француско-пруском рату погинуло је 1870.—1871. 215,000 људи и страћило се 2 милијарде и 800 милијуна фор., у јужно-афричком ратовању изгинуло је 40,000 људи и утрошило се 2 милијарде фор. — У листу нису набројени: Талијански рат против Менелика, француски поход у Тонкингу и Мадагаскару, Наполеонов поход у Кини, садашњи рат у Кини, Гарибалдијева војна, енглеско-афганистанска војна. А нису побројене оне силне сузе и клетве, болести и јади, што их је проузрочио сваки од тих ратова.

Братски излет на Ловћен. Читамо у „Гласу Црногорца“: Родољубива браћа професори г. г. Павле Поповић, Васо Петровић, Михаило Ђорђевић, Милан Димитријевић, надзорник народних школа и Душан Кедровић, канд. фил. фарм. из братске нам Србије дошли су 19. о. м. на Цетиње, где су — пажљиво разгледајући ово јуначко место и упознавајући се са свима знаменитостима његовим — у братској заједници провели до на Илијндан пред вече. А за тим су — опростивши се усрдно с упознатом браћом Црногорцима — певајући кренули на Ловћен посећи собом два прекрасна венца: један уметнички израђен са натписом: „Највећем песнику професори Србије“ а други такођер врло леп од изабраног природног цвећа да их положе на гроб бесмртног владике-песника. На Ловћен су их пратили гг. Милош Шаулић, секретар мин. правде, капетан Петар Новаковић, Мило Дожић, шеф секретаријата великога суда, Михаило Врбица, акад. живописац, Васо Мартиновић и секретар катуљског окружног суда Илија Мартиновић на чијем је катуну друштво преноћило, те се и ту млади г. Мартиновић са својим братом Ником и осталом породицом показао као одвећ хитар и врло предусретљив домаћин. На један сахат после поноћи друштво је певајући — уз пуцњаву пушака као и дотле — продужило пут на Ловћен, где је стигло у расвит дана, те се скромно поклонило песникову гробу, на који су браћа Србијанци — уз најдирљивије речи и патриотске изразе српскога срца — положили намењене венце. Друштво се на Ловћену — код гроба песникова — бавило три сахата: разгледајући с њега на све стране Српства, певајући разне патриотске песме и шиљући усрдне поздраве на све српске стране. За тим је друштво сишло на чувена „Иванова корита“ где је — у почаст браће Србијанаца — по високом налогу његовог краљевског височанства господара — поред иначе друштвене приређене искрене трпезе испечен и ован на ражњу, те је та владаочева висока пажња најпријатније изненадила и ванредно овеселила нашу браћу Србијанце. На овом заједничком братском ручку подигнута је најпрва здравица за срећу, здравље и дуг живот њ. кр. в. књаза Николе и њ. в. краља Александра, које су одушевљено пропраћене са многа ђета и пуцањем из пушака, а за тим су за време целог ручка редом непрестано текле многобројне патриотске здравице. После ручка друштво је кренуло између Ловћена и Штирозника пут Његуша, где је — довршивши свој излет целим путем у најбољем расположењу — стигло око 4 сахата по подне, те се ту неколико одморило, а за тим се братски ижљубило и поздравило, па су онда браћа Србијанци пошли ка Котору понесавши собом најлепше успомене из братске Црне Горе а пратиоци су се вратили на Цетиње с искреном жељом и једни и други, да се што чешће виђају и овако братски поздрављају.

Кад ко у Црној Гори залута... „Г. Црногорца“ пише: Десковић инжињер који путује по Црној Гори па прегледа шуме, причаше у друштву ово: „Прошле недеље путовасмо у друштву господина Шћепа Кустудића и пратње наше, пут Кончила близу Мокрога, дуж Горње и Доње Брезне. Имали смо с нама 2 војника, 2 мјешћанина вешта путу, 3 коња седланика, 4 за ствари са дотичним момцима. Затекла нас ноћ мрачна без месечине, у сред шуме, те око $9^1/_2$ сати — ни напред ни натраг пут грдан, морали смо коње ослободити, растоварити их, те момке оптеретити. Ступамо напред, као да се играмо слепога миша, чувамо се само да нам грање не извади очи. Од једном стадосмо — наши калауза изјавише да су се изгубили — и да би најбоље било да ту логоримо, па да зору причекамо — али наш Шћепо Кустудић, весела му мајка, трже револвер и избаци 2 метка — даде абер. Ми и не знамо шта то значи у Црној Гори. Скоро се љутимо, мислећи овај шемлучи, а ми у оваком критичном положају; но не прође много и ми га разумесмо. Кроз мрачну ноћ, коју мрачна шума још мрачнијом чини, чује се нагли топот коњски — од једном момачки глас викну: „Шта је!“ и при фењеру угледасмо младог барјактара Јока Полексића на голом парипу, оружанога до зуба, а ноге му голе, јер од преше ставио у недра опанке, а један и изгубио касајући. Не прође много кад ево ти око 50 наоружаних Црногораца, старији и млађи — међу њима и деце а и 2—3 жене — сви потрчали да се нађу у помоћ онијема, који су револверским метцима, дали били знак да је траже. Онда — настави господин Десковић, тек онда ја и мој друг госп. Клерк, разумјесмо, шта је хтео г. Кустудић — онда разумесмо, шта је Црна Гора, шта су Црногорци, шта је њихова брзина, зато и онда викнусмо, као што и сада кличемо: Живео господар и његови храбри Црногорци! Барјактар Полексић за тим са придошлима Црногорцима испратише нас до Мокра, где се у кући кмета, барјактаревог брата одморисмо, за тим у јутро продужисмо пут“.

Допуст за војнике. Газдинска удружења у Угарској више пута су наглашивала потребу, да се у време жетве даде допуст оним војницима, који то траже. И угарски војни министар је у споразуму са заједничким војним министром наредио, да се, почевши од године, што долази, за време жетве, даде допуст војницима, који се за то пријаве и то од 1—15. августа. Но војници морају званично доказати, да су то време провели радећи пољске радове. — Не би шкодило, да је г. министар дао и који дан више.

Највеће брзојавно звање. Лондонско средиште брзојавно звање је без сумње највеће у својој врсти на целом свету. — Тамо се дневно предаје 140.000—150.000 брзојава на све стране света. У звању има 1226 справа за брзојављање и 200 телеграфских апарата. Око тих справа ради 4600 чиновника и помоћника. Једну справу су тако удесили, да се на њој може отправити 5—6 брзојава уједаред. Најсавршенија је т. зв. Веастонова справа, којом се за минут може брзојавити 350 речи. Кад су бурније седнице у парламенту, онда се брзојави дневно до 500,000 речи само за новине.

Опасност од мастила. Бактериолошким испитивањем дознало се, да у већини мастила има бактерија, а нарочито у онима, што стоје отворена. Кад су такво мастило убризгали мишевима, пацовима, морским прасицима, те су животиње за неколико дана скапале. И тиме ваља тумачити и оно, кад се ко рани с пером на којем има мастила, па после отрује крв и умре. Многа пак деца имају обичај, да лижу мастило с пера или с прописа, те тако уносе у свој стомак бактерије, које и ако не отрују крв, ипак могу да проузроче озбиљну болест. С тога родитељи и учитељи ваља децу да опомињу, да се махну тог рђавог обичаја.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 3. августа.

Палермо. Тело Криспијево стигло је овамо и свечано је смештено у цркви „Albergo delle Povere“. Са прозора и кровова бацано је цвеће на сандук Криспијев кад, је овај пронешен кроз улице, које цркви воде.

Будимпешта. Јубилеум Фехерваријев испао је свечано. У име домобранске војске и жандармерије поздравио је Фехерварија надвојвода Јосиф, у име војске кнез Лобковиц. Брзојавно су честитали цар Вељем и бугарски кнез Фердинанд.

Филипопољ. Турски брод „Мурувет“ отпловио је са 700 изгнаника у Арапску. Ови су осуђени због познатог пожара у Јилдискиоску, и других прекршаја.

Трговина.

НОВИ САД, 3. авг. 1901. год. Пшеница прве каквоће фор. 7·—50— н. Пшеница средња фор. 7·30—40 н. Пшеница лакша роба фор. 7·——— н. Наполица ф. 6·50—80 н. Јечам нови фор. 5·60—80 Зоб фор. 5·50—70 новч. — Кукуруз у зрну фор. 4·70—80 ф. нови у клипови ф.

Маст 48 фор. Сланина сува 50 фор. дебела димљена 50 фор. Све од 100 килограма.

Стање воде под Новим Садом.

3. августа било је . . . . . 3·15 мет.
4. августа било је . . . . . 3·20 мет.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

4. (17.) августа 1901.

Пијаца је мртва била. Продано је на 28.000 мтцнт. Цена е остава стара.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76· до 78· цене од 50 килограма од 7 кр. 65 пот. до 7 кр. 85 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 80 цена од 50 килограма од 7 кр. 70 пот. до 8 кр. 25 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 76 до 80, цена од 50 килограма од 7 кр. 70 пот. до 8 кр. 20 п.; бачка, нова какв. по хкл. од 76 до 77, цена од 50 кр. од 7 кр. 80 п. до 7 кр. 92 п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 6 кр. 50 п. до 6 кр. 80 пот

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 6 кр. 00 п. до 6 кр. 40 п.

Зоб, цена од 50 кгр. од 6 кр. 60 п. до 6 кр. 75 н.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 5 кр. 20 п. до 5 кр. 30 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 12 кр. 50 пот. до 12 кр 75 пот.

Проја, од 4 кр. 80 п. до 5 кр. — п.

Маст, 58 кгр. 49 кр. — п. до 49 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 41 кр. — п. до 40 к. 50 п.; сушена 42 кр. пот. до 43 кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 12 кр. — п. до 15 кр. 50 п.; славонски пекмез 50 кгр. 19 кр. 25 п. до 20 кр. — п. српски пекмез 17 кр. 75 п. до 18 кр. 25 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 34 п.
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 03 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	118 кр. 65 п.
Угарска крунска рента	93 кр. 25 п.
Аустријска златна рента	118 кр. 70 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 20 п.
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 65 п.

ОГЛАСИ.

МЕШОВИТА, ШПЕЦЕРАЈСКА И МАНУФАКТУРНА
ТРГОВИНА
ЈОВАНА ПАЈИЧИЋА И СИНА
У ДУНА АДОЊУ
потребује једног млађег помоћника, и који се разуме у мануфактурној роби. Треба да је вешт и добар продавац а да зна говорити мађарски. Плата по заслузи. Ступање одма. 491 3—3

КУЋА У БЕШКИ
на добром месту — ћошку — са три собе, кујном и комором, шталом, шупом и добрим подрумом, продаје се из слободне руке.
Упитати се ваља код
Павла Бошковића,
пароха у Руми.
496 1 2

Лепота госпођа
може се постићи, усавршити и одржати са најбољим препаратом
ФЕЛДЕШОВОГ
МАРГИТ-КРЕМА
који је хемијски чист, а без живе и олова, са свим нешкодљив и без масти.
Законом заштићен.
Ова светско призната помада за лице за неколико дана уклања пеге, флеке, бубуљице, митфресере и друге болести на кожи. Глача боре и уклања богиње, даје лицу белу, глатку и нежну боју.
НАЈБОЉЕ СРЕДСТВО
ЗА ЧУВАЊЕ ЛИЦА ОД СУНЦА И ВЕТРА.
ЦЕНА: мале тегле 50 нов., велике тегле 1 фор. — Маргит пудер 60 нов., Маргит-сапун 35 нов., Маргит-паста за зубе 50 нов., Маргит-водица за лице 50 нов.
Од патворења се чини грађанство пажљиво.
Поштом уз поузеће (per Nachnahme) или уз претходну пошиљку своте разашиље произвођач.
KELEMEN von FÖLDES, Apotheker, Arad.
Може се добити у свакој апотеци и дрогериј ској парфимеријској радњи. 294 7—20
ГЛАВНИ ДЕПО У Н. САДУ:
у апотекама:
ПАВЛА ГЕОРГИЈЕВИЋА
и ГАВРЕ ПЛАВШИЋА.

ТРГОВИНА ШПЕЦЕРАЈА,
КОЛОНИАЛА, ДЕЛИКАТЕСА, ВИНА И ЈУЖНОГ ВОЋА
ЈОВИЧИЋ И ДРУГ
ЗАГРЕБ 488 2—2
потребују једног старијег доброг и солидног помоћника који је вешт детајлиста. Рефлектанти нека изволе своје понуде са сликом на горе наведену фирму послати.

ПОМОДНА МАНУФАКТУРНА И ПАМУКА
ТРГОВИНА
ДУШАНА ГАВРИЛОВИЋА
У ЧУРУГУ
потребује старијег и млађег помоћника. Потребан је осим српског, мађарски и немачки језик. 498 1—2

Коста Теодоровић
у Винковцима
треба за своју гвожђарску радњу помоћника, који говори српски, немачки и мађарски. 3—3 483

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
ЈЕФТЕ ОСТОЈИЋА
У РУМИ
потребује два способна спомоћника који одма ступити могу, првенство имају они који српски мађарски и немачки говоре.
494 2—3

Чоколада
Париз 1900.
Grand-Одликовање.
SUHARD
698 23—
Може се свуда добити.
Какао

Експедиција на све стране.
Највећа тачност.
ПРВА И НАЈВЕЋА ТРГОВИНА
(У УВОЗУ И ИЗВОЗУ)
Шпецераја, Колонијала, Деликатеса, Вина и Јужног воћа
ЈОВИЧИЋ И ДРУГ
ЗАГРЕБ
Препоручују своје велико и богато стовариште сваковрсне каве, јужног воћа, Енглеских и Француских деликатеса, Далматинских, Талијанских и Француских зејтина и т. д.
Ценовнике шаљемо на захтев франко.
497 1—
НАРУЏБЕ СА СТРАНЕ ИЗВРШУЈЕМО БРЗО И ТАЧНО.
Поштарину плаћамо ми.
Набављамо на рачунамо.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду